

חולין דף מ"ג

אמר עולא, שמונה מיני טרפות נאמרו לו למשה בסיני: נקובה, ופסוקה, נטולת הכבד, וחסורה, קרועה, ודרוסה, נפולה ושבורה²⁹². ומניין זה בא למעט את הטריפה שאמר רכיב בר פפא לקתה בכוליא.

אמר חייא בר רבא, שמונה טרפות יש בנקובה: 1. נקובת הוושט, 2. והקרומ, 3. והלב, 4. והריאה, 5. והקיבה, 6. והדקין, 7. כרס הפנימי, 8. והמסס ובית הכוסות. ואין לומר שיש תשע עם ניקבה מרה, כיון שזה שיטת יחיד וכפי ששנינו בברייתא, ניקבה הקיבה ניקבו הדקים, טרפה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר, אף ניקבה המרה.

מביאה הגמרא, שרבי יצחק ברבי יוסף בשם רבי יוחנן קבע את ההלכה בכמה מימרות²⁹³:

1. הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה שנקבה המרה היא טריפה. ואף שהשיבו לו שאין זו טריפה שהרי איוב אמר על עצמו "שֶׁפֶךְ לְאֶרֶץ מְרֻכָּתִי" והוא חי לאחר מכן, השיב להם, שאין מביאים ראיה ממעשה נסים. שאם לא כן, הרי גם איוב אמר על עצמו "יִפְלַח כְּלִיֹּתִי וְלֹא יִחְמוּלִי" ובזה גם חכמים מודים שהוא טריפה? אלא שמה שאיוב חי לאחר מכן הוא נס שה' אמר לשטן: "אֵךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמַר", ומנס אין מביאים ראיה.

2. אמר רבי יצחק ברבי יוסף בשם רבי יוחנן, הלכה כדברי האומר שהשיעור בניטל הכבד המטריף הוא כזית. ואף שאמר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן ש'הלכה כסתם משנה', ושנינו במשנה, ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום טריפה. משמע שאם נשתייר כשרה, אף על גב שאינו כזית, צריך לומר שאמוראים נחלקו מה דעת רבי יוחנן בשני המימרות שהוזכרו.

3. עוד אמר רבי יצחק ברבי יוסף בשם רבי יוחנן, מרה שניקבה ומקום הנקב דבוק בכבד וסותמו כשרה, אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה.

4. ואמר רבי יצחק ברבי יוסף אמר רבי יוחנן, ניקב הקורקבן, וקליפה

292 גלודה – בכלל 'נטולה' שניטל עורה. ונחתכו רגליה בכלל 'חסורה'. שף מדוכתיה בכלל 'נטולה'. וכן גדלדלו סימנים ועקירות צלע וחביסת גולגולת בכלל 'שבורה'. ובשר החופה – היינו 'קרועה'. רש"י.

293 סימן להלכות : חבר כזית מרה וקורקבן.

הפנימית קיימת, כשר.

מביאה הגמרא שנסתפקו חכמי הישיבה, מה הדין אם הקרקבן קיים ולא ניקב, והקליפה הפנימית שהיא ככיס נהיה בה נקב. ומביאה הגמרא ראייה ממה שאמר רב נחמן, ניקב זה בלא זה כשר.

ניקב הוושט או הקרקבן בחיצון ובפנימי זה שלא כנגד זה

אמר רבא, שני עורות יש לו לוושט: חיצון אדום ופנימי לבן, ניקב זה בלא זה, כשר.

ומדבריהם נשמע, שאם הצבע התחלף ביניהם טרפה. נסתפקו חכמי הישיבה, מה הדין אם ניקבו שניהם אך זה שלא כנגד זה? אמר רב זוטרא בשם רב פפא, בוושט כשר, בקורקבן פסול שמאכל מצטבר בו ויחלחל דרך הנקבים. הקשה רב אשי, אדרבה! יש לומר שבוושט פסול כיון שהוא זו מהדיבור, ויתכן שיגיעו למצב שיהיו זה כנגד זה, ובקורקבן כשר כיון שאינו זו? אמר רב אחא בנו של רב יוסף לרב אשי, כך אמרו שמר זוטרא אמר כמותך בשם רב פפא.

ואמר רבה, ושט שניקבה וגדל במקום הנקב קרום מחמת מכה, אינו קרום כיון שאינו עתיד להתקיים.

ואמר רבה, וושט מחמת אדמימותה אינה

וושט נבדקת מבפנים

יכולה להבדק אם יצא ממנה דם, ונבדקת מבפנים ששם העור לבן. והיוצא מזה להלכה²⁹⁴ לספק דרוסה שנבדקת אם האדימו הסימנים כנגד מקום הדריסה. ומביאה הגמרא מקרה ב'ספק דרוסה' שהביאוה לרבה ובדק את הושט מצידה החיצון. אמר לו אביי, והרי מר הוא שאמר ש'ושט אין לו בדיקה אלא מבפנים'? הפך רבה ובדק ונמצא עליה שתי טיפות דם, המוכיח שהארס חילחל ונכנס, וטרפה. ורבה עשה כן כדי לחדד את אביי שישאל.

אמר עולא, בהמה שאכלה קוץ ונתחב לה בוושט

חוץ שישיב בוושט ואין ניכר

מבפנים ואינו ניכר מבחוץ, אין חוששים שניקב

הנקב מבחוץ

העור החיצון וכשרה²⁹⁵. שואלת הגמרא²⁹⁶, ומה ההבדל בין ספק דרוסה

294 עמוד ב'.

295 ובלשון ראשון פירש רש"י: 'הבריא' אין חוששים שמא היה נקב, והבריא, והוא 'קרום שעלה מחמת מכה בוושט', ואינו קרום. ופירשנו כפירוש ב' ומביא ראייה מהפסוק 'וברא אותם בחרבותם' (יחזקאל כג, מז).

296 סימן: דרס חתיכות בסכין טמאה.

שחוששים ומצריכים בדיקה? עונה הגמרא שעולא סובר כאותם שיטות שאין חוששים לספק דרוסה, ואין צריכה בדיקה. עוד שואלת הגמרא, ומדוע כאן שונה הדין ממי שהיו לפני שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואינו יודע איזה מהן אכל שמביא אשם תלוי על הספק? שם ודאי שיש איסור, וכאן לא ידוע אם ניקב. ומה ההבדל ממי ששחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה, שלא היה אוסר לפני השחיטה? שם נולד איסור והוא לפנינו. ומה שונה כאן מספק טומאה ברשות היחיד, שספקו טמא? עונה הגמרא, אין ללמוד משם כיון שלומדים כן מסוטה ואין בזה טעם שילמד לדינים אחרים.

אחד מהחכמים שישב לפני רב כהנא אמר, מה שהתיר עולא זה רק אם מצאו קוץ ולא היה תחוב. אבל אם מצאו שהיה תחוב, חוששים שמא שני העורות ניקבו. אמר רב כהנא, אין לומר כן ועולא התיר אף בנמצא תחוב, שבנמצא אין חידוש שכשרה, שהרי כל הבהמות אוכלות קוצים.

מביאה הגמרא שנחלקו בנקב שנמצא בחלק העליון של הוושט במקום שדבוק בלחי, מהו מקום תורבץ הוושט

ונקרא 'תורבץ הוושט'. רב אמר גם בנקב משהו נאסרת, כיון שנקרא וושט שהוא מקום שחיטה. ושמואל אמר רק בנפסק ברובו, שאינו מקום שחיטה ואין לזה שם של וושט. ונחלקו מהו 'תורבץ הוושט', מרי בר מר עוקבא בשם שמואל אמר, כשהחתך מתפשט לצדדים ששם הוושט קשה זה הוא 'תורבץ הוושט', וכשהחתך עומד במקומו במקום שהוושט רך זהו וושט עצמו. אמר להם רב פפי אני שמעתי מרבי רב ביבי בר אביי, שכל שחותכו ועומד במקומו זה 'תורבץ הוושט', ו'וושט עצמו' כל שחותכו ומתכווץ שפי הנקב נכפל לצד חללו, ונסתם פי החלל.

יונה אמר זירא, מקום בית הבליעה נקרא 'תורבץ'. וכמה? אמר רב אויא, פחות מאורך שעורה, ועדיף מחיטה.

התחיל לשחוט משהו בתורבץ וסיים מביאה הגמרא מעשה בשור של בני רב בוושט לרבא אסור ולרבי אבא כשר עוקבא שהתחילו לשחוט משהו בתורבץ הוושט וגמרו בוושט. אמר רבא, מטילים עליה חומרי רב שהנקב פוסל במשהו, וחומרי שמואל שאינה מקום שחיטה, והיא טריפה. בא הדבר

לפני רבי אבא, ואמר להם, השור כשר בין לרב כיון שלשיטתו תורבץ הוושט הוא מקום שחיטה, ובין לשמואל כיון שאינו פוסל במשהו. ושלה אותם לרבא שהוא בנו של רב יוסף בר חמא, שישלם להם את דמי השור, שמחמת פסיקתו האכילוה כבר לכלבים²⁹⁷.

העושה כחומרות של בית שמאי אמר מר בנו של רבינא, יש קושיא על רבא ממה ששנינו בברייתא, לעולם פוסקים הלכה כדברי בית הלל. אולם יכול לעשות, או כדברי בית שמאי או כדברי בית הלל. אך לא ניתן לעשות גם כקולות של בית שמאי וגם כבית הלל שאז נחשב רשע, ולא ניתן לעשות כחומרות של שניהם שעליו הכתוב אומר: "וְהַפְסִיל בַּחֶפְזָךָ הוֹלֵךְ". אלא או כבית שמאי כקוליהן וכחומריהן, או כבית הלל כקוליהן וכחומריהן²⁹⁸.

ומבררת הגמרא, אם הלכה כבית הלל, כיצד יכול לעשות כבית שמאי? עונה הגמרא, כאן קודם שיצאה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל, כאן לאחר בת קול. או שניתן לומר אפילו לאחר בת קול, וזה כרבי יהושע הסובר ש'אין משגיחין בבת קול'.

ובאר רב טבות, שרבא לא אסר משום שהחמיר גם כרב וגם כשמואל, אלא שהוא סבר כפי שאמר רמי בר יחזקאל, אין לפסוק ככללים שאמר אחי יהודה משמו של רב, אלא כך אמר רב, חכמים נתנו שיעור במקום הכשר לשחיטה בוושט, משמע ש'תורבץ הוושט' אינו מקום שחיטה, ולכן אם התחיל לשחוט בו משהוא, הבהמה טריפה²⁹⁹.

297 אם הייתה לפנינו היה חזור בו ומתירו באכילה, דקימ"ל (סנהדרין ו.) 'טעה בדבר משנה - חזור', וכאן הוא דבר משנה שלא עושים כשתי חומרות. רש"י.

298 מפרש בעירובין (ז.) בשתי חומרות הסותרות, כגון הך דשדרה וגולגולת, שנחלקו בית שמאי ובית הלל לגבי אהל, לבית שמאי 'עד שתחסר שתי חוליות מטמא באהל', ולבית הלל בחוליה אחת נחשב לחסרון. ובטרפה שנחסרה חוליה אחת להיפך, לבית שמאי כשרה, ולבית הלל אסורה. והעושה בטרפות כחומרי בית הלל ובטומאה כחומרי בית שמאי 'כסיל' הוא. וגם החומרות שהביא רבא סותרות, כיון שאמר 'נקובתו במשהו' הטעם משום שהוא מקום שחיטה, ולשמואל מחמיר שאינו מקום שחיטה. רש"י.

299 ואפילו שאינו במקום שחיטה אוסר רב 'במשהו', כדין גרגרת שבין במקום שחיטה, בין שלא במקום שחיטה שיעורו שווה. רש"י.